

Лебедев Сергій Ігорович

Харків, Україна

Фізична культура та професійний спорт

ТАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ТА ДІЇ ГРАВЦІВ РІЗНОГО ІГРОВОГО АМПЛУА

Анотація. У статті розглядається основний зміст тактики. Розкриваються основні вимоги до тактичних систем та функцій гравців під час проведення ігор. Висвітлюються особливості вдосконалення тактичних навичок футболістів на різних етапах підготовки. Виявлено, що робота над тактикою футболу передбачає вдосконалення тактичних навичок футболістів, основою яких є теоретичні заняття як допоміжна і попередня підготовка.

Ключові слова: футболіст, тактична підготовка, ігрове амплуа, тактичні елементи, команда.

Abstract. The article deals with the main content of tactics. The basic requirements for tactical systems and functions of players during the conduct of games are revealed. The features of improving the tactical skills of football players at different stages of preparation are highlighted. It is revealed that work on football tactics involves improving the tactical skills of football players, the basis of which is theoretical training as ancillary and preliminary training.

Key words: football player, tactical training, game play, tactical elements, team.

Тактика – це організація індивідуальних та колективних дій за певним планом, що враховує заздалегідь обумовлену взаємодію гравців у різних стадіях гри проти конкретного супротивника [4, 69 с].

Тактика є основним змістом всієї ігрової діяльності під час матчу. Правильно обрана тактика проти конкретного суперника сприяє успіху, а помилкова – веде до поразки.

Уміння правильно вирішувати завдання нейтралізації суперників і успішно використовувати свої можливості в іграх характеризує тактичну зрілість як команди в цілому, так і її окремих гравців [1, 45 с].

Тактична організованість в діях команди досягається чітким розподілом функцій (ігрова спеціалізація – воротар, крайні захисники і центральні захисники, гравці середньої лінії, крайні та центральні нападники) між окремими футболістами і об'єднанням ігрових спеціалізацій до певної системи. У футболі під системою розуміють таку розстановку гравців, наявних в даній команді, яка могла б забезпечити більшу маневренність і в нападі, і в обороні в повній відповідності до індивідуальних особливостей гравців.

Оскільки футбольна гра проходить на площі приблизно 8000 кв.м., а ворота стоять один від одного більш ніж на 100 м, то природно, що умовами провадження тактичних задумів є індивідуальний та груповий порядок пересувань по полю без м'яча і індивідуальні та групові дії з м'ячем в різних фазах гри – атаці або оборони [2, 112 с].

Команда і її гравці недостатньо теоретично підготовлені, погано розуміють зміст і завдання групових командних дій, в цьому випадку і користь від подальших практичних занять буде неповною. Гравці повинні індивідуально вдосконалюватися і швидше засвоювати тактичні елементи. Методичні прийоми, якими скористається тренер, допоможуть йому дещо прискорити процес навчання вихованців. Але в будь-якому випадку, поставити гру команди можна лише тоді, коли тренер її добре розуміє, як вибудовується підготовча робота. Такий цілеспрямований повторюваний тренінг не тільки тренує фізичний стан футболістів, а й дає можливість осмислити власні дії, де кожен грає за тренерським сценарієм [4, 67 с].

У роботі над тактичними елементами необхідно здійснювати показ на макеті та подальшим практичним виконанням в грі. Гра ставиться не словами і теорією, а практичними діями і вправами на тренувальному полі. Таке використання дій (на макеті) безпосередньо на футбольному полі покликано акцентувати подальшу реакцію і відчуття для забезпечення перенесення

засвоєного матеріалу. На макеті більш доступно можна визначити, які дії і в якому порядку необхідно здійснити гравцям, тобто задається і вирішується поставлене завдання в графічній формі. Необхідна докладна деталізація для отримання гравцем більшої конкретної інформації. І чим частіше ми будемо залучати вихованців до аналізу необхідної ситуації, тим швидше вони визначаються в ній. Тому важливо не просто механічне повторення вправ, а вміння бачити і зрозуміти ігрову ідею [2, 55 с]. Методика, що відновлює і повторює окремі ігрові моменти, корисна тим, що може переноситься до гри. Це, звичайно, важливий методичний прийом, який породжує необхідний індивідуальний і груповий досвід. Таке навчання, під час якого відбувається одночасно співбесіда і вдосконалення, гарантує повноту пропонованої інформації та отримання постійного зворотного зв'язку. Є помилки, які помітно відразу після виконання, але є помилки, які виявляються під час аналізу ситуації.

Розвиток творчих здібностей – це вже інший підхід і інша методика підготовки. Останнє слово належить не награним тактичним комбінаціям, а ігровій творчості футболіста, будь це індивідуальне або цільове завдання всієї команди. Ефективними є підготовчі вправи в тренувальних завданнях, епізод або дія. Якщо визначено завдання – вдосконалення «стандартних положень», то це гра головою, гра на випередження і т.д. Якщо «гра в лінію», то це підготовчі вправи різних переміщень, прискорень, схрещувань тощо [1, 13].

Наступний етап тактичного вдосконалення – це штучна зміна завдань для швидкості прийняття рішень в ігрових ситуаціях. Швидкісне виконання і прийняття рішень буде вирішальним фактором у подальшому вдосконаленні. Головне завдання тренера – знайти і підібрати відповідні вправи на всіх етапах підготовки футболістів [6, 114 с]. Під час тактичної підготовки важливо цілісне розуміння завдань тренування для підбору необхідних засобів.

Подальше вдосконалення футболу – це штучна зміна стандартних і нестандартних ситуацій, рішення поставлених завдань з різних позицій, зі зміною напрямку атаки, кількості тих, що атакують та ін. Моделюючи різноманітні вимоги та перешкоди, гравці знаходять установку на їх подолання.

Ігрова тактична грамотність вихованця – це забезпечення безперервної оцінки позиційної гри [3, 27 с]. Необхідно відстежити кожен рух футболіста, вибір позиції, розуміння ігрових ситуацій, що є продовженням процесу вдосконалення [5, 25 с]. Дії та рухи гравця повинні бути адекватні ігровій ситуації. Навіть футболісти високого рівня не завжди можуть постійно контролювати свою гру або гру в цілому. Цілком природно те, що не всі володіють значними вольовими зусиллями, вмінням володіти собою в складних ситуаціях, а також концентрувати свою увагу. Ігрова увага – якість більш широка, яка відрізняється специфічними властивостями, що передбачає реагування та прогнозування переміщень і взаємодій противника, які відбуваються одночасно. Подальшим головним завданням тренера є необхідність навчити вихованця контролювати позиційну гру і свою постійну готовність. Ефект з'являється тоді, коли гравець розуміє суть того, що відбувається і що йому слід робити. Футбол, в плані навчання, складний вид спорту, завданням якого є досягнути простого, ефективного та надійного виконання всіх техніко-тактичних елементів. Психологічна стійкість і надійність – ось що насамперед характеризує рівень кращих європейських футбольних команд. Якщо розглядати підготовку футбольних молодіжних збірних команд, то завдання та методичні вимоги, звичайно, будуть іншими, а тактичне вдосконалення проходить кілька стадій [7, 66 с].

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бенгсбо Й. Наступательная тактика в футболе / Й. Бенгсбо, Б. Пейтерсон. – К.: Олимпийская литература, 2012. – 176 с.
2. Бенгсбо Й. Оборонительная тактика в футболе / Й. Бенгсбо, Б. Пейтерсон. – К.: Олимпийская литература, 2012. – 164 с.
3. Джоунз Р. Футбол. Тактика защиты и нападения / Р. Джоунз, Т. Трэнтер. – ТВТ Дивизион. — 2008. – 132 с.
4. Зеленцов А. М. Тактика и стратегия в футболе / А. М.Зеленцов, В. В. Лобановский, В. Г. Ткачук. – Киев: Здоровье, 1988. – 192 с.
5. Качалин Г. А. Тактика футбола / Г. А. Качалин. - Москва, 1986. – 128 с.

6. Костюкевич В. М. та ін. Футбол: навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву / В. М. Костюкевич, В. М. Шамардін, В. М. Костюкевич, В. І. Воронова та ін. – К.: Республіканський науково-методичний кабінет, 2015. – 148 с.

7. Лисенчук Г. А. Тактика футболу / Г. А. Лисенчук, В. Г. Лоос, В. Г. Догадайло. – Київ: РНМК Міністерства України по справах молоді та спорту, 1991. – 88 с.